

Uppföljningsprocess 2016

Delårsrapport per april 2016

Nämnden för funktionshinder och habiliterings rapport till landstingsstyrelsen

Innehållsförteckning

1 Inledning	2
2 Nämnden för funktionshinder och habiliterings samlade bedömning.....	2
3 Fullmäktiges uppdrag till nämnden för funktionshinder och habilitering 2016	3
3.1 Motverka våld i nära relationer	3
3.2 Motverka ökat riskbruk av alkohol	3
3.3 Vårdkedjan ska vara enkel, logisk och tydlig för brukaren	3
3.4 Fördjupad samverkan med kommunerna kring rehabilitering och hjälpmedel	4
3.5 Ta tillvara medarbetares kompetens	4
3.6 Landstingets funktionshinderspolitiska arbete	4
4 Mål och uppföljningsindikatorer	4
5 Ekonomi	6

1 Inledning

Nämnden för funktionshinder och habilitering redovisar sitt resultat per den 30 april i förhållande till landstingsplanens övergripande mål 2016-2019 inklusive årlig plan 2016 samt nämndens verksamhetsplan för 2016. Nämnden ansvarar för verksamheter som tillhandahåller rehabilitering, habilitering och särskilt stöd till personer med funktionsnedsättning, tolktjänst till döva och hörselskadade samt hjälpmedelsservice till hälso- och sjukvården i landstinget och länets kommuner.

2 Nämnden för funktionshinder och habiliterings samlade bedömning

Årets inledande tertiäl har dominerats av analys av 2015 års resultat som ligger till grund för beredning av budget och plan för 2017. Verksamheterna inom nämndens ansvarsområde visar inledningsvis ett gott resultat vad gäller måluppfyllelsen för 2016. Däremot noteras ett underskott mot budget inom Hjälpmedel Västerbotten.

För att klara hjälpmedelsverksamhetens budgetminskning för 2015 med 5 miljoner kronor samt med ytterligare 3 miljoner kronor 2016 har en omstrukturering av verksamheten genomförts. I april 2016 samordnades hela verksamheten i Umeå med mindre serviceenheter i Skellefteå och Lycksele. Likaså har nya avtal om samverkan i hjälpmedelsprocessen knutits med kommunerna för 2016 och en länsgemensam Hjälpmedelsstrategi 2017-2021 bereds för beslut hos respektive huvudman under hösten 2016. Det pågående arbetet för att effektivisera och samordna insatserna kommer inte att ge effekt på kort sikt. Däremot kommer en utvecklad och etablerad samverkan mellan huvudmännen med effektivare hjälpmedelsförsörjning att ge effekter på längre sikt. För närvarande utgör kommunernas hjälpmedelsförskrivning 70 % och resterande 30 % förskrivs främst inom landstingets Habiliterings- och Medicincentrum.

Landstinget behöver skyndsamt utveckla metoder för att följa hälsotillståndet bland personer med funktionsnedsättning. Aktuella rapporter från Socialstyrelsen visar på dåligt omhändertagande av bland annat personer med hjärt-kärlproblematik samt personer med bröstcancer och som ingår i personkretsen enligt LSS. De erbjuds insatser för sent eller överhuvudtaget inte. I landstingets förslag till funktionshinderspolitisk strategi, som nu är ute på remiss, beskrivs denna ojämlikhet i tillgång till vård och förebyggande insatser för att förbättra hälsan. Hälsomätningar är också viktiga för att bedöma behov av habilitering och rehabilitering.

För att säkerställa en tillgänglig primärvård med gott medicinskt omhändertagande av personer med funktionsnedsättning beslutade landstingsstyrelsen i juni 2015 om ett tilläggsuppdrag med målet att tillhandahålla en sammanhållen hälso- och sjukvård inom primärvården för personer med medfödda och tidigt förvärvade funktionsnedsättningar. Ett treårigt projekt kopplat till en av hälsocentralerna inom Hälsoval Västerbotten i Umeå skulle starta. Driftsättning, enligt styrelsens beslut, ska ske den 1 oktober 2016, vilket ska föregås av en planeringsperiod samt uppföljning efter två år. Finansiering av projektet ska hanteras inom fullmäktiges tilldelade ram för primärvård och befintlig kapitering. Enligt vad nämnden för funktionshinder och habilitering erfar har projektet inte startat ännu, vilket är oroväckande med tanke på hälsoläget hos målgruppen.

I takt med ökad efterfrågan på utredningar inom autismspektrumtillstånd (AST) ökar också efterfrågan på habiliterande insatser. BUP har för 2016 erhållit medel för ytterligare 60 utredningar för barn och unga vilket direkt kommer att påverka behovet av habilitering. Senare år har målgruppen ökat markant och utgör ungefär 40 % av alla nya ansökningar och de flesta av dem har en relativt ny diagnos från BUP eller vuxenpsykiatri. Personer med omfattande behov av stöd för bristande kognition och kommunikation ökar också. En viss ökning av nyanlända svenskar med behov av insatser inom habilitering och rehabilitering kan också noteras. Sammanfattningsvis kan sägas att komplexiteten i de ärenden som aktualiseras och den specifika kompetens som efterfrågas medför att verksamheten idag inte kan erbjuda tillräckligt stöd till en högt prioriterad målgrupp.

Tolkcentralen ökar antalet tolktillfällen år från år. Utvecklingen med distanstolkning går också snabbt vilket effektiviserar verksamheten som blir mer tillgänglig då det minskar timmar för transporter. Men då behovet av tolk finns dygnet runt behöver verksamheten etablera beredskapstolkar.

3 Fullmäktiges uppdrag till nämnden för funktionshinder och habilitering 2016

3.1 Motverka våld i nära relationer.

Inom vuxenhabilitering implementerades framtagna riktlinjer under 2015, ett implementeringsarbete pågår nu också inom hörsel- och synrehabilitering. Habiliteringscentrum har i samverkan med Umeå kommun arbetat med att utforma riktlinjer för ett gott bemötande och omhändertagande av kvinnor med kognitiva funktionsnedsättningar som utsätts för våld i särskilt boende. Verksamheten har också i samarbete med folkhälsoenheten genomfört en temadag för all personal i HBTQ frågor.

3.2 Motverka ökat riskbruk av alkohol

Inom hörsel- och synrehabilitering pågår planering för arbete med riktlinjerna för Hälsa 2020. Liknande arbete med hälsokartläggningar pågår inom övriga delar av habiliteringscentrums verksamhet. Hälsoplaneringar genomförs också i arbetet med den individuella planeringen inom barn och vuxenhabilitering.

3.3 Vårdkedjan ska vara enkel, logisk och tydlig för brukaren

Ett arbete pågår med målet att etablera ett rehabiliteringsprogram för vuxna med synnedsättning och kognitiva nedsättningar samt för vuxna personer med hörselnedsättning som fått ett cochleaimplantat. Habiliteringscentrum fortsätter också arbetet med att utveckla sitt habiliteringsprogram för vuxna personer med högfungerande autism. Målgruppen AST ökar såväl för barn som vuxna och det är svårt att med befintliga resurser möta de individuella behoven. Arbete pågår för införande av kvalitetsregister för vuxna med autism och problemskapande beteende. Det blir det första kvalitetsregistret för vuxna inom habiliteringsområdet i länet.

Två förbättringsprojekt pågår kring föräldrastöd med stöd av kvalitetsregister. Dels ett förbättringsteam från hela länet som arbetar för utveckla registrering i HabQ och ett annat för att öka tillgången till riktat föräldrastöd för nytillkommande barns familjer. Fokusgrupper finns med familjer som fått ge synpunkter på habiliteringens föräldrastödprogram och på kvalitetsregister. I jämförelse med övriga verksamheter i Sverige har habiliteringscentrum en förhållandevis god kvalitet på sitt föräldrastöd.

Uppföljning av barn med cerebral pares görs också med god täckningsgrad. Uppföljning görs med stöd av kvalitetsregistret CPUP. Det innebär att barnen får de kvalitetssäkrade insatser som behövs för att om möjligt förebygga felställningar som höftledsluxationer och smärta. Störst risk finns i de tidiga åldrarna och för de med svårare rörelsenedsättningar. Habiliteringscentrum ger likvärdig vård i hela länet med nätverksbaserad intensivträning i olika åldrar. En aktuell planeringsfråga är hur en fortsatt uppföljning ska kunna ske i vuxen ålder när de lämnar barn och ungdomshabilitering och det grundläggande habiliteringsansvaret övergår till primärvården.

Verksamheten arbetar enligt Habiliteringscentrums barnrättsplan och har formulerat hur barnkonventionen ska tillämpas i barnhabilitering. Fokus ligger på att lyssna på barn och öka delaktigheten för barnen i deras habilitering men också ge stöd till föräldrar i deras föräldrafunktion samt att sprida kunskap om barns behov till omgivningen. Inga barn får diskrimineras.

Bland de nyanlända familjer som kommer till Sverige finns också barn med funktionsnedsättningar. Det upplevs motiverande hos medarbetare inom verksamheten att kunna bidra med kompetens för denna målgrupp. Svårigheter är bristen på tolkar och att ge habilitering till barn/unga när familjens totala situation är otrygg.

Prioriteringsarbetet är inlett och i ett första teg går man igenom och reviderar de prioriteringslistor som togs fram 2011 i samband med landstingets arbete med horisontella prioriteringar. Produktions- och kapacitetsplanering vidareutvecklas inom synrehabilitering.

3.4 Fördjupad samverkan med kommunerna kring rehabilitering och hjälpmedel

Det saknas fortfarande beslut om ansvarsfördelning mellan kommunerna i länet och landstinget vad gäller stöd till äldre med syn- och/eller hörselnedsättning. Detta inkluderar även stöd i användning av hjälpmedel som förskrivits av landstinget. Habiliteringscentrum ingår i en arbetsgrupp med uppdrag från länssamordningsgruppen att förtydliga ansvarsgränser inom habilitering, rehabilitering och hjälpmedelsansvar mellan primärvård och länets kommuner.

Länets kommuner och landstinget samverkar kring hjälpmedelsförskrivning, vilket inkluderar metodstöd och övrig service. I takt med att nya hjälpmedelsprodukter, metoder och service utvecklas och förskrivningen av dessa insatser ökar behöver huvudmännen hitta tydligare och fungerande former för samverkan med målet att nå en jämlik hjälpmedelsförskrivning i länet. På uppdrag av AC-konsensus, Region Västerbotten, pågår ett arbete med att ta fram en gemensam plattform för samverkan. Förslag till läns-gemensam hjälpmedelsstrategi 2017-2021 är nu ute på remiss och ska fastställas vid respektive huvudmans fullmäktige under hösten 2016.

3.5 Ta tillvara alla medarbetares kompetens

Arbetet med en samordnad kompetensplanering för hela habiliteringsverksamheten fortsätter. En genomförd kartläggning av varje medarbetares kompetensbehov utgör underlag för detta arbete.

Habiliteringscentrum har en stabilitet i personalomsättning och därmed hög andel erfarna medarbetare med kompetens. Teambaserat arbetssätt ger också flexibilitet och viss möjlighet att omfördela arbetsuppgifter inom teamen vid kortare frånvaro. En tendens till ökning av längre sjukfrånvaro med svårighet att tillsätta vikariat finns. Små men högspecialiserade verksamhetsgrenar medför behov av lång inskolning. Bristyrken försvårar även tillsättning av tillsvidare-tjänster vilket i sin tur leder till brister i tillgänglighet för brukare och väntan på insatser efter att en första kontakt är vidtagen.

3.6 Landstingets funktionshinderspolitiska arbete

Ett förslag till funktionshinderspolitisk strategi för Västerbottens läns landsting 2017-2020 har tagits fram på uppdrag av landstingsfullmäktige och i samverkan mellan nämnden för funktionshinder och rehabilitering, samverkansnämnden och länets funktionshindersrörelse. Strategin har sin grund i Förenta nationernas allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna och i konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättningar. Den innehåller funktionshinderspolitiska perspektiv på de inriktningsmål som landstingsfullmäktige har fastställt i landstingsplanen att gälla fram till och med 2019. Förslaget har varit ute på remiss och ska behandlas av landstingsfullmäktige i september 2016.

4 Mål och uppföljningsindikatorer

I nämndens verksamhetsplan har landstingsplanen omsatts i mål och uppföljningsindikatorer för 2016. Delårsrapporten är en uppföljning av de mål som enligt nämndens verksamhetsplan ska redovisas per april. Detta avser målvärden inom två av landstingets inriktningsmål: Bättre och jämlik hälsa samt God och jämlik vård. I redovisningen presenteras i tabellform en prognos för måluppfyllelse vid årets slut för respektive mål. Grönt anger en bedömning om att målvärdet kommer att uppfyllas eller uppfyllas till största delen och rött pekar på en större avvikelse från målvärdet och att förbättringar krävs. Av de 4 mål som redovisas nedan bedöms 3 vara uppfyllda vid årets slut. Det ekonomiska resultatet för perioden januari-april 2016 presenteras i avsnitt 5: Ekonomi.

Bättre och jämlik hälsa

Mål 2016	Mått	Målvärde 2016	Måluppfyllelse per den 30 april 2016	Prognos: resultat vid årets slut
3 Brukare i habilitering/rehabilitering är nöjda med insatserna	Andel brukare som i uppföljning av sin individuella plan är nöjda	90 %	Hörsel 100 % Syn 100 % Vuxenhab 90% Hab Barn/unga 95%	Målet uppnås

God och jämlik vård

Mål 2016	Mått	Målvärde 2016	Måluppfyllelse per den 30 april 2016	Prognos: resultat vid årets slut
7 Personer i behov av synrehabilitering får insatser i rimlig tid	Andel personer inom synrehabilitering som får ett nybesök inom 90 dagar	80 %	Mellan 74-83 % av brukarna får ett nybesök inom 90 dagar	Målet uppnås
8 Personer i behov av hörselrehabilitering får insatser i rimlig tid	Andel personer inom hörselrehabilitering som får ett nybesök inom 90 dagar	90 %	Mellan 60-79 % av brukarna får ett nybesök inom 90 dagar	Målet uppnås inte
9 Behov av tolk för döva, hörselskadade och dövblinda personer ska tillgodoses enligt brukarens önskemål	Andel tolkanvändare som får tolk inom önskad tid	95 %	95 %	Målet uppnås

Nämnden för funktionshinder och habiliterings analys av utfallet

Bedömningen är att Tolkcentralen kommer att klara målet att utföra 95 % av tolkbeställningarna. Däremot har verksamheten svårigheter att fullt ut tillgodose tolk utanför kontorstid som är av akut karaktär. Behovet av medel för att införa en beredskapslinje från och med 2017 finns därför.

Hjälpmedel Västerbotten noterar ett underskott per april månad med 1,8 mkr. Prognosen för helåret är att man inte når en budget i balans. För 2016 prognostiseras resultatet för 2016 bli totalt – 3,5 mkr. Detta underskott kan, förutom det stora sparkrav verksamheten fortfarande har också förklaras av att rekrytering av personal i Umeå i samband med omorganisationen tidigarelades en månad då det initialt fanns behov av intern utbildning för dessa. Det som ytterligare kan påverka resultatet är de oförutsedda kostnader som kan uppstå i samband med flytt av delar av verksamheten från Skellefteå till Umeå. Från och med maj går alla hjälpmedelsleveranser från Umeå. Den samordning av Hjälpmedel Västerbottens verksamheter som genomförts med målet att effektivisera verksamheten i sitt uppdrag gentemot länets kommuner och landstinget kommer därför att ge effekter först på längre sikt.

Inom habiliteringscentrum finns en tendens till ökning av längre sjukfrånvaro med svårighet att tillsätta vikariat. Det handlar om små men högspecialiserade verksamhetsgrenar inom exempelvis syn- och hörselrehabilitering som medför behov av lång inskolning. Detta leder till brister i tillgänglighet för brukare och väntan på insatser även efter att en första kontakt är tagen

Inom syn- och hörselrehabilitering är det relativt få genomförda utvärderingar under perioden januari-april 2016 vilket påverkar verksamhetens analys av utfall avseende nöjdhet med insatserna. Inom vuxenhabilitering prövas en ny modell för utvärdering där brukaren via Ipad eller telefon anonymt besvarar ett antal frågor om inflytande och nöjdhet. Försöket avser att förbättra metod för utvärdering.

4 Ekonomi

Nämnden redovisar för perioden fram till och med april 2016 ett litet underskott i förhållande till budget med 211 tkr.

Prognosen för helåret kan påverkas av den pågående omstruktureringen av Hjälpmedel Västerbotten där underskottet i relation till budget för närvarande är -1,8 mkr. En viss fördröjning kan uppstå vad gäller planerade effektiviseringar och omstruktureringar under året. I övrigt redovisar verksamheterna positiva resultat per den sista april 2016.

NFH - Budgetavvikelse per verksamhet under perioden januari - april 2016 (tkr)

Basenhet	Ack utfall 2016-04	Ack budget 2016-04	Ack diff +/-	Årsbudget 2016
Totalt	38 366,0	38 154,5	- 211,5	91 778,1
1897 Ej förd budget Med vård	0,4	-0,0	-0,4	0
5020 Tolkcentral Västerbotten	2 703,0	2 751,4	48,5	7 458,8
5042 Habiliterings centrum Västerbotten	37 970,0	39 420,1	1 450,1	108 477,9
5050 Hjälpmedel Västerbotten	-5 746,9	-7 558,6	-1 811,6	-31 374,3
5891 Funktionshinder gemensamt	2 857,1	2 834,4	-22,7	5 094,2
8015 Nämnden för funktionshinder och rehabilitering	582,4	707,2	124,8	2 121,5